

Osnove ekonomije

Vježbe 6.

doc. dr.sc. Danijel Knežević, v. pred.

PONAŠANJE POTROŠAČA

Izbor i teorija korisnosti

- Da bi objasnila ponašanja potrošača, ekonomija se oslanja na pretpostavku da ljudi biraju ona dobra i usluge koje najviše cijene.
- Da bi opisali način na koji potrošači biraju između različitih potrošačkih mogućnosti, ekonomisti su razvili pojam korisnosti.
- Korisnost označava zadovoljstvo odnosno odnosi se na to kako potrošači rangiraju različita dobra i usluge.
- Ako košarica A za Smitha ima veću korisnost od košarice B, rangiranje ukazuje na to da Smith preferira A nauštrb B.

Izbor i teorija korisnosti

- Praktično razmišljanje o korisnosti: korisnost je subjektivno zadovoljstvo ili korist koju neka osoba izvodi korištenjem nekog dobra ili usluge.
- Korisnost nije neka psihološka funkcija ili osjećaj koji se može opažati ili mjeriti. Korisnost je prije svega znanstvena konstrukcija koju ekonomisti koriste da bi razumjeli kako racionalni potrošači donose odluke.
- Funkcije potražnje potrošača izvodimo iz pretpostavke da ljudi donose odluke koje im donose najveće zadovoljstvo ili korisnost.
- Pretpostavlja se da ljudi maksimaliziraju svoju korisnost, što znači da odabiru košaricu potrošački dobara koja najviše vole.

Model ponašanja potrošača

CILJ:
maksimizacija
korisnosti, tj.
zadovoljstva

Zadovoljstvo proizlazi iz utrošene količine dobara i usluga: što veće količine, to veći stupanj zadovoljenja potreba, to veće zadovoljstvo

OGRANIČENJA:
Dohodak i
Cijene dobara i usluga

KAKO POSTIĆI TAJ CILJ?

Objektivne teorije vrijednosti / korisnosti

1. RADNA teorija vrijednosti: uloženi rad (npr. kreativan rad, intelektualno vlasništvo)
2. teorija TROŠKOVA PROIZVODNJE: trošak inputa uloženi u proizvodnju (npr. konzerva povrća, cipele, namještaj)

? Paradoks vrijednosti

Korisnost

Naziv teorije i pretpostavka	Ključni pojmovi	Objašnjenje / primjer
KARDINALNA teorija: intenzitet korisnosti se može izmjeriti i prikazati brojem	<ul style="list-style-type: none"> • Granična korisnost • Zakon opadajuće granične korisnosti • Načelo jednakograničnosti • Potrošačev višak (ili probitak)	Za koliko će se povećati ukupna korisnost (ukupno zadovoljstvo) ako... kupim još jedne cipele / popijem još jedan sok / odem još jednom na put u USA...
ORDINALNA teorija: intenzitet korisnosti se ne može mjeriti i prikazati brojem, može se samo uspoređivati koje nam je dobro korisnije (tj. pruža veće zadovoljstvo) od nekog drugog	<ul style="list-style-type: none"> • Indiferencija (indiferentnost) • Krivulja i mapa indiferencije • Granična stopa supstitucije dobara • Budžetska krivulja ili krivulja/pravac budžetskog ograničenja • Potrošačeva ravnoteža	Potrošač bira između onih kombinacija dobara koje mu daju jednaku korisnost, npr. svejedno je hoću li ručati jednu pizzu ili dva hamburgera... pri tome potrošači nastoje u okviru svojeg raspoloživog dohotka maksimizirati korisnost, tj. zadovoljstvo

teorija OTKRIVENE PREFERENCIJE: ponašanje potrošača smije se analizirati isključivo temeljem kategorija koje se mogu izmjeriti na tržištu (cijene, dohodak, kupljene i prodane količine); ako su te veličine poznate, lako se može predvidjeti ponašanje potrošača. Na neki način ova teorija predstavlja istraživanje tržišta.

Granična korisnost

- Pokazuje koliko će se povećati ukupna korisnost ako se količina dobra poveća za jednu jedinicu.
- Granična korisnost označava dodatnu korisnost koja se dobiva korištenjem dodatne jedinice neke robe.
- Izražava se kao odnos između promjene ukupne korisnosti i promjene količine.

$$GK = \Delta UK / \Delta Q$$

ZADATAK 1.

- Razmotrite sljedeću tablicu koja prikazuje korisnost od različitog broja dana skijanja svake godine i izradite tablicu koja prikazuje korisnost od različitog broja dana skijanja svake godine. Prikažite to i grafički.

Broj dana skijanja	Ukupna korisnost
0	0
1	70
2	110
3	146
4	176
5	196
6	196

ZADATAK 2.

- Pretpostavimo da potrošač ima dohodak od 150 \$ koje može potrošiti na košulje ili pulovere. Cijena košulje je 5 \$, a cijena pulovera je 25 \$, a dohodak troši u cijelosti.

Jedinice dobra	Ukupna korisnost košulja	Ukupna korisnost pulovera
1	60	400
2	115	750
3	165	1050
4	210	1300
5	250	1500
6	285	1650
7	315	1750

ZADATAK 2. NASTAVAK

- A. Pri kojoj kombinaciji košulja i pulovera potrošač maksimalizira svoju korisnost i kolika je ukupna korisnost?
- B. Pri kojoj kombinaciji košulja i pulovera potrošač maksimalizira svoju korisnost ako se dohodak smanji na 115 \$ i kolika je ukupna korisnost?
- C. Pri kojoj kombinaciji košulja i pulovera potrošač maksimalizira svoju korisnost ako se dohodak poveća na 185 \$ i kolika je ukupna korisnost?

ZADATAK 2. RJEŠENJE

- Potrošač će maksimalizirati svoju korisnost pri kombinaciji od 5 košulja i 5 pulovera. Ukupna korisnost će iznositi 1750.
- Smanji li se dohodak na 115 \$, potrošač će maksimalizirati korisnost pri kombinaciji od 3 košulje i 4 pulovera, a ukupna korisnost će mu iznositi 1465.
- Poveća li se dohodak na 185 \$, kombinacija od 7 košulja i 6 pulovera maksimalizira korisnost, a ukupna korisnost će iznositi 1965.

Ordinalna teorija: izbor potrošača

- Potrošač u svom izboru, pod pretpostavkom nepostojanja ograničenja, uvijek bi nastojao izabrati onu krivulju koja je najudaljenija od ishodišta jer mu ona pruža najveću ukupnu korisnost.
- U praksi on je ograničen visinom svog dohotka i cijenama dobara tako da se on u svom izboru rukovodi mogućim, a ne željenim.
- Ograničenja što ga svojom visinom nameće dohodak grafički se prikazuje budžetskom krivuljom odnosno krivuljom budžetskog ograničenja.
- Budžetska krivulja pokazuje kombinacije dobara koje se mogu ostvariti pri danom dohotku uz pretpostavku da se on u cijelosti troši.
- Budžetski pravac određuje prave financijske mogućnosti potrošača:

$$P_x \cdot Q_x + P_y \cdot Q_y$$

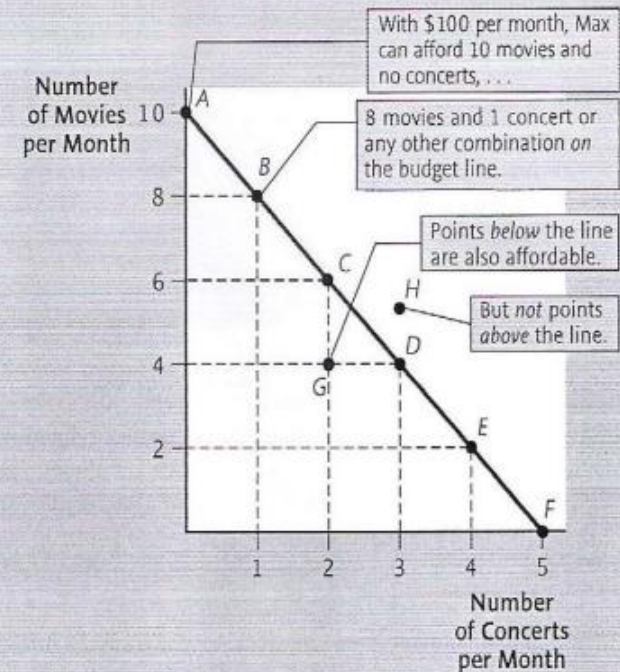
ZADATAK 3.

- Maks je student koji je veliki obožavatelj lokalne rock scene te uz to obožava ići u lokalno kino.
- Njegov mjesečni budžet za „zabavu” je 100 dolara i to raspoređuje na odlaske na koncerte u lokalni klub (live svirka lokalnih bendova) te na odlaske u lokalno kino.
- Cijena koncertne karte je 20 dolara, a cijena kino ulaznice 10 dolara.
- Maksov pravac budžetskog ograničenja će nam pokazati sve moguće kombinacije odlazaka u kino i na koncerte koje Maks može ostvariti s budžetom koji mjesečno ima.

Tablični i grafički prikaz Maksovog budžetskog ograničenja

- Odgovorite na sljedeća pitanja:
- Ako Maks odluči potrošiti sav novac na odlaske u kino, koliko će puta moći otići u kino? A ako odluči potrošiti sav novac na koncerte, na koliko će ih moći otići?
- Kolika je granična stopa supstitucije između odlazaka u kino i odlazaka na koncerte?
- Može li si Maks priuštiti kombinacije dobara u točkama G i H?

FIGURE 1 The Budget Constraint

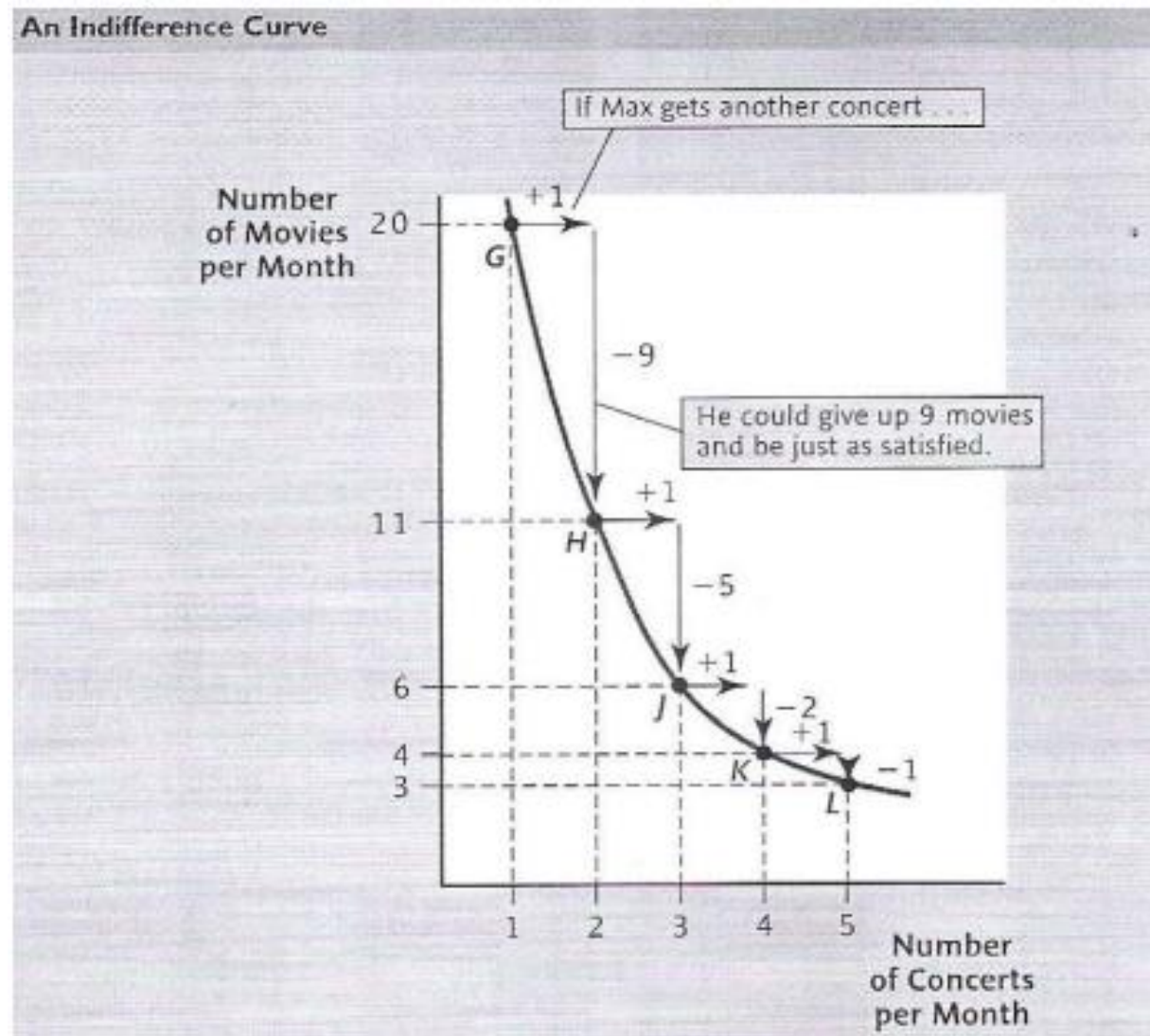

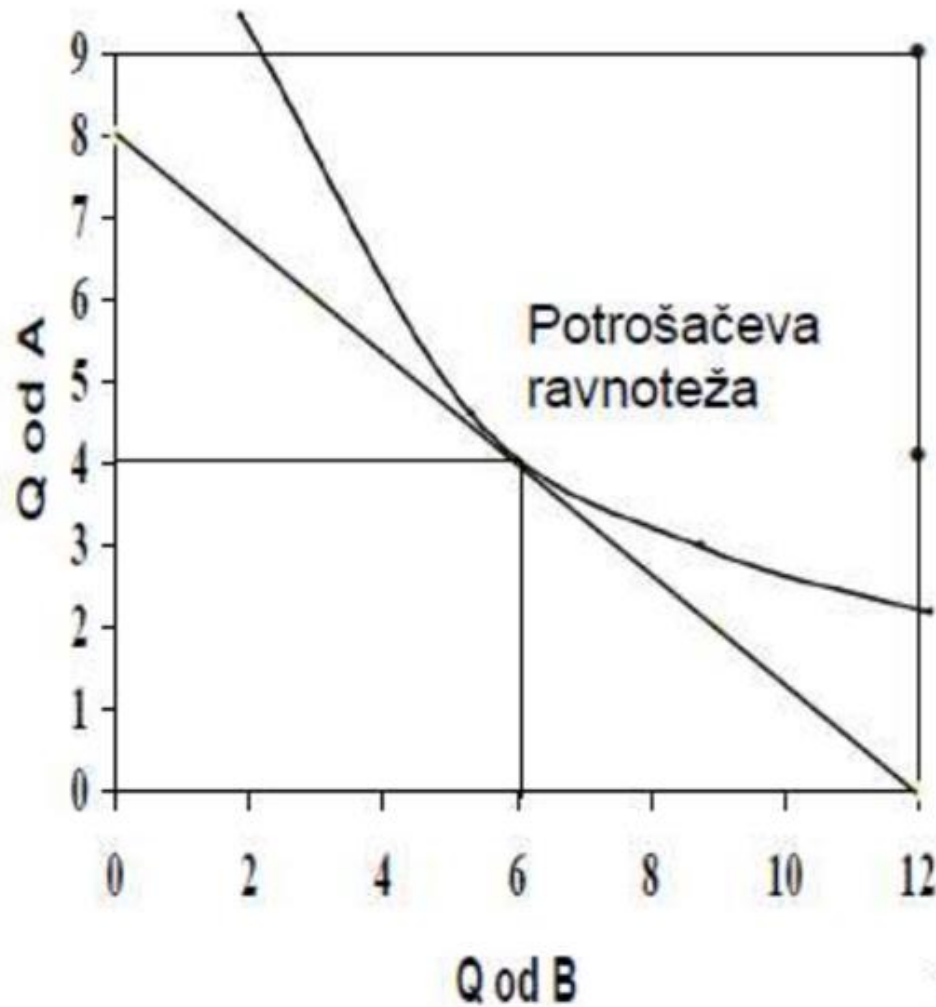
Max's Consumption Possibilities with Income of \$100

	Concerts at \$20 each		Movies at \$10 each	
	Quantity	Total Expenditure on Concerts	Quantity	Total Expenditure on Movies
A	0	\$ 0	10	\$100
B	1	\$ 20	8	\$ 80
C	2	\$ 40	6	\$ 60
D	3	\$ 60	4	\$ 40
E	4	\$ 80	2	\$ 20
F	5	\$100	0	\$ 0

Primjer: Maks i odlasci na lokalne koncerte i u lokalno kino

- Kolika je granična stopa supstitucije između pojedinih točaka (odnosno kombinacija odlazaka u kino i na koncerte)?

Potrošačeva ravnoteža postiže se u točki u kojoj budžetska krivulja dodiruje najvišu krivulju indiferencije.

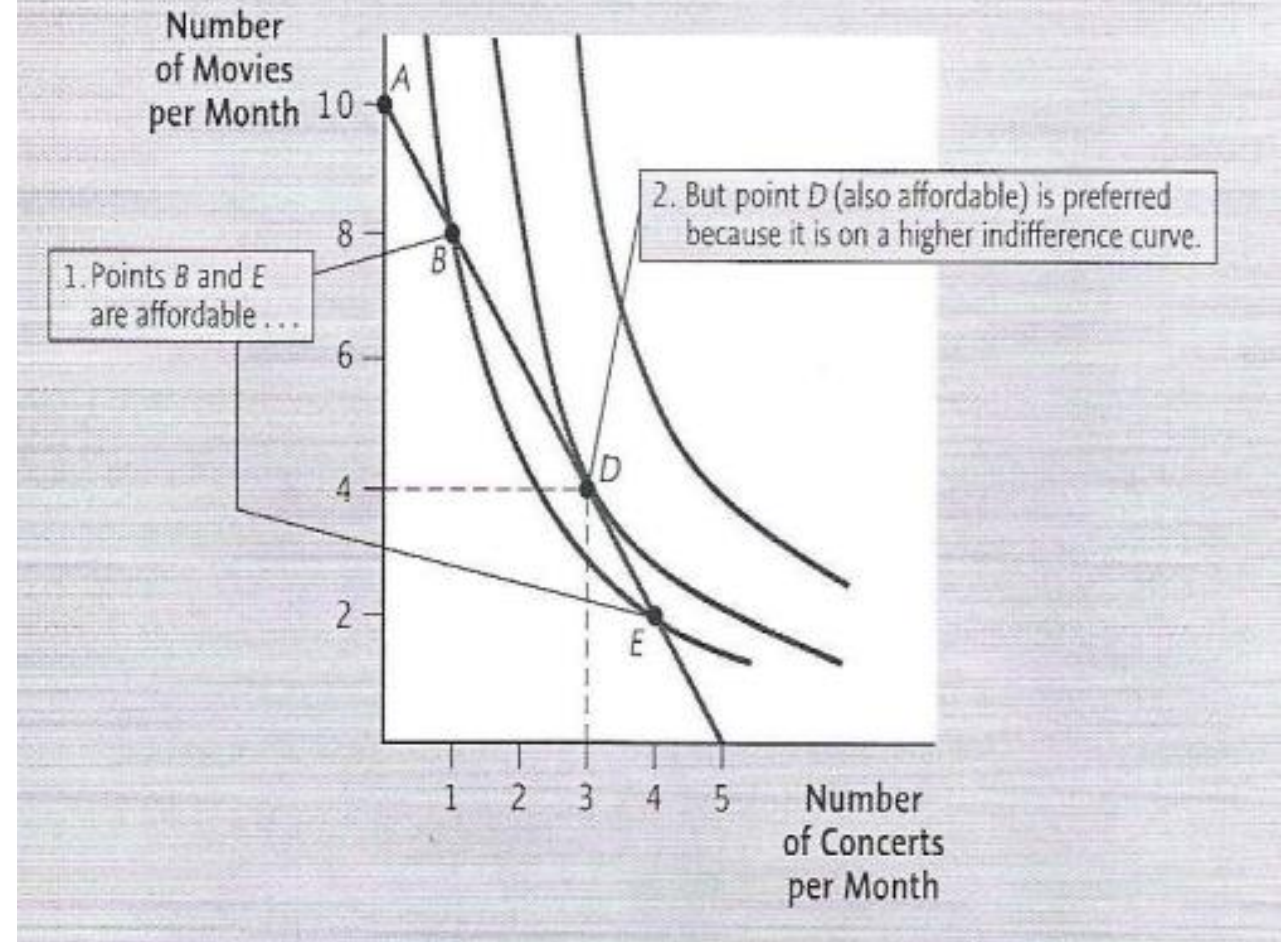
U toj točki potrošačeva stopa supstitucije (odnos relativnih graničnih korisnosti) upravo je jednaka odnosu cijene dobra A i B.

$$\frac{\text{GK dobra A}}{\text{Cijena dobra A}} = \frac{\text{GK dobra B}}{\text{Cijena dobra B}}$$

Maksimalno zadovoljstvo izborom

- U kojoj točki će Maks postići maksimalnu korisnost (odnosno zadovoljstvo) kombinacijom dobara i zašto?

Consumer Decision Making with Indifference Curves

Pitanja??

Hvala na pozornosti!